

भारतीय कृषी संशोधन परिषद-राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र

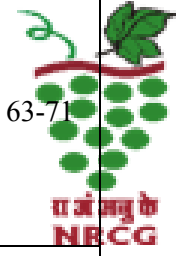
या आठवड्यातील हवामान अंदाज

गुरुवार (24/09/2026) – बुधवार)30/09/2026)

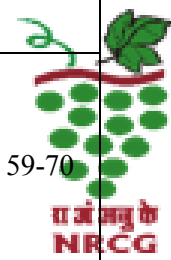
स्थान	तापमान (°C)		पावसाची शक्यता	ढगांचे आच्छादन	वाऱ्याचा वेग (किमी/तास) किमान-कमाल	सापेक्ष आर्द्रता %
	किमान	कमाल				
नाशिक	19-22	27-30	नाशिक, ओझर, कळवण, पिंपळगाव बसवंत, दिंडोरी, पालखेड- गुरु, शुक्र, शनि रवि, बुध- रिमझिम पाऊस. लोणी - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, बुध - रिमझिम ते मध्यम पाऊस. वणी - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - रिमझिम ते हलका पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	19-23	63-75
पुणे	18-22	28-30	पुणे, फुरसुंगी, लोणी काळभोर, उरुळी कांचन, पाटस, यवत, नारायणगाव - गुरु, शुक्र, शनि - रिमझिम ते हलका पाऊस. इंदापूर - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - रिमझिम ते मध्यम पाऊस. बागमती - गुरु, शुक्र, शनि रवि, बुध- रिमझिम पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	16-19	63-71
सोलापूर	17-21	28-30	सोलापूर - गुरु, शुक्र, शनि - रिमझिम ते हलका पाऊस. नात्रज - गुरु, शनि, रवि, मंगळ, बुध - रिमझिम ते हलका पाऊस. वैराग, औसा, बार्शी - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, बुध - रिमझिम ते हलका पाऊस. लातूर, तुळजापूर, पंढरपूर - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - रिमझिम ते हलका पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	12-15	58-68
सांगली	18-22	29-33	मिरज, सांगली, वाळवा, शिरगुप्पी, पळशी, पलूस - गुरु ते बुध- पाऊस नाही. कवठा - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध- रिमझिम ते खूप पाऊस. खानापूर विटा - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध- रिमझिम ते मध्यम पाऊस. शेटफळ - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, बुध - रिमझिम ते हलका पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	20-25	43-70
विजयपुरा	20-23	28-31	विजयपुरा, चडचन, तिकोटा, तेलसंग - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - रिमझिम ते मध्यम पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	19-32	42-74

भारतीय कृषी संशोधन परिषद-राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र, पुणे
ICAR-National Research Center for Grapes, Pune

हैदराबाद	21-23	27-30	हैदराबाद, मेडचल, जहिराबाद- गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध- रिमझिम ते मध्यम पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	18-28	62-82
सातारा	17-21	28-30	खटाव, सातारा, फलटण- गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध- रिमझिम ते मध्यम पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	08-13	53-69
अहमदनगर	19-23	30-32	अहमदनगर, श्रीगोंदा - गुरु, शनि, बुध - रिमझिम पाऊस. कर्जत- गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - रिमझिम ते हलका पाऊस. कोपरगाव, राहाता, संगमनेर- गुरु, शनि, रवि, बुध - रिमझिम ते हलका पाऊस. जामखेड, अकोले - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, बुध - रिमझिम पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	22-30	44-55
जालना	21-24	31-32	जालना, अंबड, घनसावंगी - गुरु, रवि - रिमझिम ते हलका पाऊस. जाफराबाद - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - रिमझिम ते अति मुसळधार पाऊस. मंठा - गुरु, शनि, रवि, सोम - रिमझिम ते हलका पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	11-28	47-58
बुलढाणा	20-22	28-30	बुलढाणा - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, बुध - रिमझिम ते मध्यम पाऊस. दंडोळगाव राजा, सिंदखेड राजा - गुरु, रवि - रिमझिम ते हलका पाऊस. चिखली- गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम - रिमझिम ते हलका पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	29-41	59-70
कोल्हापूर	17-22	28-30	कागल, करवीर, गगन-बावडा- गुरु, शुक्र, शनि रवि, सोम, - रिमझिम ते हलका पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	14-20	49-76
बंगळूरु ग्रामीण	19-21	27-34	अनकल, दोड्डाबल्लापूर, बेंगळूरु-पूर्व, बेंगळूरु-उत्तर, बेंगळूरु-गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ- रिमझिम ते हलका पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	10-30	41-67
बेलागावी	16-21	26-30	बेळगाव, गोकाक - गुरु, शुक्र, शनि, रवि - रिमझिम ते हलका पाऊस. अथणी - गुरु, रवि, बुध - रिमझिम पाऊस. चिकोडी - गुरु, शुक्र - रिमझिम पाऊस	स्वच्छ ते ढगाळ	13-19	53-83
बिंदर	20-23	27-30	बिंदर - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ - हलका ते अति मुसळधार पाऊस. हुमनाबाद, बसवकल्याण - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ - रिमझिम ते हलका पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	17-30	65-75
बागलकोट	21-23	28-31	बागलकोट, जमखंडी, मुधोळ - गुरु, शुक्र, शनि, रवि, सोम, मंगळ, बुध - रिमझिम ते	स्वच्छ ते ढगाळ	15-36	42-69

			हलका पाऊस. हुनगुंद - गुरु, शुक्र, रवि, सोम - रिमझिम ते हलका पाऊस.			
--	--	--	--	--	--	--

टीप: वरील हवामान माहिती खालील संकेतस्थळांवर दिलेल्या हवामान अंदाजाचा सारांश आहे

https://www.wunderground.com/?cm_ven=cgi

<https://imdagrimet.gov.in/weatherdata/BlockWindow.php>

<https://www.timeanddate.com/weather/india>

भाकृअनुप-राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र अचूकतेचा दावा करत नाही.

॥ पाणी व्यवस्थापन (डॉ. ए.के. उपाध्याय):

पाणी व्यवस्थापन (डॉ. ए.के. उपाध्याय)

अपेक्षित पॅन बाष्पीभवन: 5.5 - 7.0 मिमी

शिफारस केलेले सिंचन प्रमाण:

- सर्व द्राक्ष उत्पादक प्रदेशांमध्ये रिमझिम ते मध्यम पाऊस पडण्याचा अंदाज आहे. जर माती वाप्सा (क्षेत्र क्षमता) स्थितीत असेल तर द्राक्षबागेला पाणी देऊ नये.
- जर माती विशेषतः मध्यम आणि भारी, पाण्याने भरलेली असेल तर, माती वाप्सा स्थितीत येईपर्यंत किमान 5-7 दिवस पाणी देऊ नका.
- केन परिपक्वता अवस्था: पृष्ठभागावर ठिबकद्वारे @ 3000 - 4000 L/एकर प्रतिदिन पाणी द्यावे.
- पावसाळ्यात पाऊस पडल्यास, बांधावरील पालापाचोळा काढून टाका आणि पावसाचे पाणी जमिनीत मुरू द्यावे. यामुळे रूटझोनमध्ये जमा झालेले क्षार बाहेर पडतील. अशा प्रकारे काढलेला पालापाचोळा जमिनीत मिसळून जमिनीची सच्छिद्रता वाढवता येते.
- अंकुर वाढीच्या अवस्थेत (फळ छाटणीचा हंगाम), ठिबकद्वारे @ 9350 - 11900 लि./एकर/दिवसाने सर्व द्राक्ष उगवणाऱ्या प्रदेशांना पाणी द्यावे. आवश्यकतेपेक्षा जास्त जोम असल्यास, सिंचन पाणी वापर अर्ध्याने कमी करून 4700-6000 लि/एकर करा आणि नत्र वापरणे थांबवा. तरीही वाढ जास्त असल्यास वाढ आटोक्यात येईपर्यंत पाणी देणे थांबवावे व नंतर सिंचन सुरू करावे.

माती आणि पोषक व्यवस्थापन :

1. अनेक द्राक्ष उत्पादक भागात पावसाची संततधार सुरू आहे आणि पुढेही पावसाची शक्यता आहे. माती आधीच संतृप्त आहे. यामुळे रूटिंग क्रियाकलापांवर परिणाम झाला आहे. दीर्घकाळ संपृक्ततेमुळे, मुळे कुजण्यास सुरुवात झाली असावी. रूट झोनमधील मातीला त्रास देऊ नका. मातीशी संबंधित कोणताही हस्तक्षेप करण्यापूर्वी माती वाप्सा स्थितीत येईपर्यंत प्रतीक्षा करा. वाढ मंद होईल आणि केन परिपक्वतेवर परिणाम होईल पण काळजी करू नका. वाप्सा नंतरच खताचा वापर करावा.
2. सततच्या फवारण्यांमुळे पान निरोगी दिसणार नाही, गरजेनुसार फवारण्या कराव्यात कारण पानांच्या आरोग्यावर प्रकाशसंश्लेषण निर्मितीवर परिणाम होतो. त्यामुळे केन परिपक्वता परिणाम होईल.
3. सध्याच्या पावसानंतर, कैनोपी आकारानुसार SOP @ 3-5 g/L ची पर्णासंबंधी फवारणी द्या.
4. चुनखडीयुक्त मातीत जेथे लोहाची तीव्र कमतरता दिसून येते, 3 दिवसांच्या अंतराने 2-3 ग्रॅम / ली फेरस सल्फेटची दोन ते तीन वेळा फवारणी करावी आणि त्यानंतर ठिबकद्वारे 15-20 किलो/एकर फेरस सल्फेट वापरावा. फर्टिगेशन डोस प्रत्येकी 5 किलोच्या किमान 3 डोसमध्ये विभागला पाहिजे. दर आठवड्याला ठिबकद्वारे 5 किलो/एकर विद्राव्य गंधक टाका. तसेच मॅग्नेशियम सल्फेट आणि पोटॅशियम सल्फेट @ 3 ग्रॅम / लिटर फक्त एकदाच फवारणी करा.
5. पान कुरळे होण्याची शक्यता असल्यास, पानांचे मार्जिन तपासावे, जर थोडे ते जास्त पिवळे असल्यास पोटॅशियमची कमतरता होण्याची शक्यता असते. अशावेळी सल्फेट ऑफ पोटॅश ची 3 ग्रॅम / लिटर ची पर्णासंबंधी फवारणी करावी आणि त्यानंतर 2 ते 3 भागामध्ये 20-25 किलो सल्फेट ऑफ पोटॅश /एकर फवारणी करावी.
6. जंबो, नानासाहेब पर्पल इत्यादी रंगीत जातींमध्ये पोटॅशियमची कमतरता असल्यास पानांचे कुरळेपणा आणि पानांच्या मार्जिनचे लालसर/कांस्पीकरण दिसून येते. अशावेळी सल्फेट ऑफ पोटॅश ची 3 ग्रॅम / लिटर ची पर्णासंबंधी फवारणी करावी आणि त्यानंतर 2 ते 3 भागामध्ये 20-25 किलो सल्फेट ऑफ पोटॅश /एकर फवारणी करावी.

7. पावसामुळे आणि प्रतिबंधात्मक नियंत्रणासाठी बोर्डेक्स किंवा तांब्याच्या फवारण्या दिल्यास, कृष्णा सीडलेस इत्यादी रंगीत जातींमध्ये पाने लाल होण्याची शक्यता असते. कोणताही विशिष्ट नमुना नसतो. हे तांब्याच्या विषारीपणामुळे असू शकते. अशावेळी तांबे फवारणी करावी.
8. केन परिपक्वता झाल्यानंतर हिरवळीच्या खतासाठी सनहेम्प किंवा धेंचा वाढवा.
9. ढगाळ वातावरणामुळे प्रकाशाची तीव्रता कमी होते, केन परिपक्वतेसाठी प्रकाशाचा प्रवेश सुधारण्यासाठी कॅनोपी व्यवस्थापन महत्वाचे आहे.

छाटणीपूर्व अवस्था - फळ छाटणीचा हंगाम

1. अक्टोबरमध्ये छाटणीचे नियोजन केले असल्यास, हिरवळीच्या खतासाठी सनहेम्प किंवा धेंचा वाढवा.

2. जर पुढील 10-15 दिवसांत खरड छाटणीचे नियोजन केले असेल, तर खरड छाटणीच्या हंगामासाठी पोषक तत्त्वे आणि पाणी वापराचे वेळापत्रक नियोजन करण्यासाठी माती आणि पाण्याचे परीक्षण करण्याचा सल्ला दिला जातो.

3. ज्या द्राक्षबागांमध्ये सोडीयमची समस्या आहे, तेथे माती एक्सचेंज कॉम्प्लेक्समधून सोडियम काढून टाकण्यासाठी जमिनीत जिप्सम टाकावा. चुनखडीयुक्त जमिनीच्या बाबतीत, सल्फरचा वापर तत्सम कारणासाठी करावा. अर्ज शेणखत/कंपोस्ट इत्यादींसोबत असावा. ते जमिनीत मिसळवे आणि वरच्या बाजूला सोडू नये.

4. जर माती चुनखडीयुक्त असेल तर जमिनीतील वेलींमध्ये 50 किलो/एकर सल्फर टाकावा. कॅल्शियम कार्बोनेटची काळजी घेण्यासाठी त्याची कार्यक्षमता वाढवण्यासाठी गंधक जमिनीत व्यवस्थित मिसळले पाहिजे. शेणखत/ कंपोस्टमध्ये गंधक मिसळल्याने त्याची कार्यक्षमता आणखी सुधारते.

5. चुनखडीयुक्त जमिनीच्या बाबतीत, एसएसपी बेसल डोस म्हणून वापरल्यास, फॉस्फरस स्थिरीकरण टाळण्यासाठी शेणखत/कंपोस्ट इत्यादी मिसळा.

काढी ची वाढ अवस्था

1. सेंद्रिय खतांचा वापर केल्यास, C:N प्रमाण तपासा. नायट्रोजन सोडण्याचे प्रमाण कमी करा, त्यामुळे वाढ वाढण्याची शक्यता आहे. वेलीच्या वाढीवर आधारित नायट्रोजन वापरावर नियंत्रण ठेवा.
2. माती परीक्षण मूल्याच्या आधारे, अंकुर वाढीच्या अवस्थेत या आठवड्यात युरिया @ 15 किलो / एकर दोन विभागांमध्ये वापरा. जर माती चुनखडीयुक्त असेल तर या आठवड्यात युरियाऐवजी अमोनियम सल्फेट @ 30 किलो/एकर तीन स्लिटमध्ये टाका. पिकाच्या जोमावर अवलंबून नत्र वापराचे नियमन करा.
3. सॉडिसिटीची समस्या असल्यास, या आठवड्यात 10 किलो सल्फेट ऑफ पोटॅश प्रति एकर 2 स्लिटमध्ये टाका.
4. जोपर्यंत पाने पूर्णपणे विकसित होत नाहीत तोपर्यंत कोणत्याही पर्णसंभारासाठी पोषक तत्वांचा वापर करू नका. त्यामुळे फवारणीचा अपव्यय होईल.

भारतीय कृषी संशोधन परिषद-राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र, पुणे
पानांच्या सहाय्याने लावण्याच्या पोषक घटकांचे प्रमाण, छतच्या आकारावर अवलंबून असते.
ICAR-National Research Centre for Grapes, Pune

कॅनोपी व्यवस्थापन (डॉ.पी.एच.निकुंभे):

हवामानाच्या परिस्थितीनुसार आणि द्राक्षवेलीच्या वाढीच्या टप्प्यांचा विचार करून, या आठवड्यात द्राक्षबाग व्यवस्थापनासाठी खालील सूचना दिल्या जात आहेत.

अ) विकसित द्राक्षबाग:

1. लवकर केन परिपक्वता महत्त्वाची आहे, वेलीचीची शेंडा वाढ व वेलीच्या बगल फूटी कमी करण्यावर प्राधान्य प्राधान्य द्या. यामुळे कॅनोपीमध्ये सूर्यप्रकाश आणि योग्य वायूविनिमय होईल.
2. पोटॅशची मात्रा देणे आणि सिंचनाचे पाणी कमी करणे यामुळे कॅन परिपक्वता लवकर येईल.
3. द्राक्षबागेत कोंबांच्या तळाशी दुधासारखा पांढरा रंग दिसणे हे कॅन परिपक्वतेच्या सुरुवातीचे लक्षण आहे. सिंचन कमी करणे आणि पोटॅशियम स्प्रे देणे यामुळे कॅन परिपक्वता वेगवान होईल.
4. आर्द्र हवामानात जैविक उपचारची फवारणी रोग नियंत्रणासाठी उपयुक्त ठरेल.
5. पानांच्या वायरवर शूट्सचे प्रशिक्षण केल्याने कॅनोपीमध्ये पुरेसे वायुवीजन होते, ज्यामुळे रोगांची शक्यता कमी होते. तसेच कीटकनाशके/बुरशीनाशके फवारताना एकसमान आच्छादन मिळण्यास मदत होते.

6. पोटॅशचा वापर (0:0:50 @ 1.0 ते 1.25 किलो प्रति एकर किंवा 0:52:34 @ 1.00 किलो/एकर किंवा 0:9:46 @ 1.0 किलो/एकर ड्रिपद्वारे) आणि फवारणी @ 3.5 ते 5.0 ग्रॅम/लीटर पाणी केल्याने कांड्यांच्या परिपक्वतेस गती मिळते.
7. अनेक द्राक्ष बागांमध्ये पानांचे पिवळे पडणे आढळते. जास्त पावसानंतर ही स्थिती दिसते. ही मुख्यतः मातीतून खतांचे गळणे (लीचिंग) झाल्यामुळे होते, ज्यामुळे लोह, मॅग्नेशियम आणि पोटॅशची कमतरता निर्माण होते. म्हणून गंधकाचा वापर केल्याने ही समस्या दूर होण्यास मदत होते.
8. फळ छाटणीपूर्वी पानगळ वेळेवर करणे आवश्यक आहे. पानगळीसाठी इथेफॉन @ 2.5 ते 3.0 मिली/लीटर पाणी + 0:52:34 @ 5 ग्रॅम/लीटर पाणी फवारण्याची शिफारस केली जाते.
9. वरील फवारणी करण्यापूर्वी बागेत जैविक घटक जसे की ट्रायकोडर्मा, स्फूडोमोनास, बॅसिलस इत्यादी फवारणे आवश्यक आहे.
10. इथेफॉन फवारणीपूर्वी द्राक्षवेलीला ताण देणे आवश्यक आहे. म्हणून इथेफॉन फवारणीपूर्वी किमान 5-6 दिवस सिंचन बंद ठेवावे.
11. फॉरवर्ड छाटणीपूर्वी 1-2 दिवस डोळा तपासणी करण्याची शिफारस केली जाते. यामुळे छाटणीसाठी योग्य कळीचे स्थान कळण्यास मदत होते.

12. वेगवेगळ्या आकाराच्या 5-6 कांड्यांची निवड करावी. कांड्या ताजिपणा राखण्यासाठी आल्या गोणपाटात ठेवाव्यात. यामुळे कांड्यावरील फलदायी कळ्या ओळखण्यास मदत होते.

ब) नवीन द्राक्ष बाग

1. अलीकडील पावसामुळे नवीन शूट्सची जोमदार वाढ होईल. कॉर्डन विकास विलंबित असल्यास सायटोकायनिन आधारित PGR (6BA @ 10 ppm) फवारल्याने सायटोकायनिन वाढते आणि जिबरेलिनची पातळी कमी होते.
2. फळकळी भेद (Fruit bud differentiation) साध्य करण्यासाठी शूट जोम नियंत्रण अत्यंत महत्वाचे आहे. म्हणून पोटॅश किमान 2.0 ते 2.5 ग्रॅम/लीटर पाणी या प्रमाणात फवारावे.
3. कळी भेदाचा विचार करता 0:52:34 चे 2 ते 3 फवारे @ 2.0 ते 2.5 ग्रॅम/लीटर पाणी देता येतात.
4. कॉर्डन विस्तारामुळे फलदायी कांड्या विकसित होण्यास मदत होते. या टप्प्यावर विद्राव्य खत जसे की 12:61:0 @ 1.25 ते 1.5 किलो/एकर वापरावे. तसेच बेसल डोस म्हणून DAP @ 25 किलो/एकर द्यावे.
5. नवीन शूट्स 5-6 पानांच्या अवस्थेत आल्यानंतर 4-5 पानांवर पिचिंग करावे. त्यानंतर 0:52:34 @ 2.0 ते 2.5 ग्रॅम/लीटर पाणी फवारावे.

भारतीय कृषी संशोधन परिषद भारतीय द्राक्ष संशोधन केंद्र, पुणे
ICAR National Research Centre for Grapes, Pune

क) रूटस्टॉक प्लॉट

1. रूटस्टॉकवर नवीन जातींचे कलमीकरण करण्याचा कालावधी जवळ येत आहे. कोणत्याही जातीच्या आयुष्यकाळाचा विचार करून योग्य जातीची सायन निवडणे अधिक महत्त्वाचे आहे.
2. निर्यात क्षमता लक्षात घेता क्रिमसन सीडलेस आणि रेड ग्लोब सारख्या रंगीत जाती कलमीकरणासाठी निवडता येतात.
3. किशमिश बनवण्यासाठी मंजरी किशमिश या जातीने डॉगरिज रूटस्टॉकवर किशमिश उत्पादन आणि गुणवत्तेच्या बाबतीत चांगली कामगिरी दाखवली आहे.
4. कलमीकरणापूर्वी 10 दिवस रूटस्टॉक तयार करणे आवश्यक आहे. कलमीकरणापूर्वी 3-4 सरळ वाढणारे, जोमदार आणि निरोगी रूटस्टॉक शूट्स राखावेत. जास्त शूट्स असल्यास शूट पातळीकरण करावे. तसेच सरळ आणि जाड शूट (सुमारे 8.0 मिमी) जमिनीपासून 1 फूट उंचीवर मिळविण्यासाठी बाजूचे शूट्स किमान दोन टप्प्यांत काढावेत.
5. कलमीकरणासाठी पूर्णपणे विकसित पिथ असलेला परिपक्व सायन निवडावा. यात पुरेसे साठवलेले अन्नद्रव्य असते. हिरव्या/अपरिपक्व शूटची निवड केल्यास लवकर कळी फुटते आणि नंतर फुटलेली पाने वाळतात.
6. निवडलेला सायन कीड व रोगमुक्त असावा आणि सिद्ध कार्यक्षम, उच्च उत्पादक वेळींवरून घ्यावा.
7. कलमीकरणापूर्वी निवडलेला सायन बाविस्तिन @ 3-4 ग्रॅम/लीटर पाण्यात बुडवावा. यामुळे काड्यावर असलेले जुने रोगजंतू नष्ट होतात.
8. कलमीकरणादरम्यान 30-35°C तापमान आणि 80% पेक्षा जास्त आर्द्रता राखल्यास कॅलस निर्मिती आणि कलम यशस्वी होण्यास मदत होते.

भारतीय कृषी संशोधन परिषद-राष्ट्रीय दाखल संशोधन केंद्र, पुणे
ICAR National Research Centre for Grapes, Pune

IV. रोग व्यवस्थापन (डॉ. सुजॉय साहा):

फळ छाटणी नंतरचे दिवस	रोगांचा धोका			
	केवडा	भुरी	बुरशीजन्यकरपा	इतर
09	कमी	नाही	मध्यम	जिवाणू करपा- जास्त. तांबेरा – कमी

फळछाटणीपूर्वी किंवा छाटणीनंतर लगेचच 'ट्रायकोडर्मा'चा वापर ठिबक सिंचनाद्वारे करावा. छाटणीनंतर, रोगाचा प्राथमिक संसर्ग (इनोक्युलम) असल्यास तो नष्ट करण्यासाठी 'मॅकोझेब' आणि 'सल्फर'च्या द्रावणाने कॉर्डन (मुख्य फांदी) धुवून काढावेत. 'पोंगा' अवस्थेत १.५ ग्रॅम प्रति लिटर या प्रमाणात 'कॉपर हायड्रॉक्साइड'ची फवारणी करावी. ३ ते ५ पानांची अवस्था येण्यापूर्वी कोणत्याही आंतरप्रवाही बुरशीनाशकांचा वापर करू नये.

V. कीड आणि त्याचे व्यवस्थापन (डॉ. डी. एस. यादव):

वाढीचा टप्पा: केनची परिपक्वता आणि पायाभूत छाटणीनंतरचा टप्पा.

- सध्या द्राक्षबागांमध्ये फली बीटलचा प्रादुर्भाव मोठ्या प्रमाणात दिसून येऊ शकतो. यावर नियंत्रण न ठेवल्यास फळांची छाटणी झाल्यावर गंभीर नुकसान होईल. द्राक्षबागेच्या आतून आणि आजूबाजूचे तण काढून टाका. पावसाळा संपल्यावर दोन ओळींमधील जागेत कुळवणी करावी. जमिनीतील फली बीटलच्या अव्या मारण्यासाठी मुळांच्या भागात क्लोथियानिडिन ५० डब्ल्यूडीजी (२०० ग्रॅम प्रति एकर) जमिनीत ओतून द्या (निर्यात होणाऱ्या द्राक्षबागांसाठी नाही). त्यानंतर, रात्री ७ वाजल्यानंतर लॅम्डा सायहॅलोथ्रिन ४.९ सीएस (२०० मिली प्रति एकर) किंवा इमिडाक्लोप्रिड १७.८ एसएल (१६० मिली प्रति एकर) यांची फवारणी करावी. फली बीटलच्या व्यवस्थापनासाठी इथ्रेल फवारणीच्या ७ आणि १५ दिवस आधी कीटकनाशकांच्या दोन फवारण्या कराव्यात.

- अळीचा प्रादुर्भाव झाल्यास, प्रति लिटर पाण्यामध्ये फिप्रोनिल ८० WG (०.०६२५ ग्रॅम) किंवा इमामेक्टेन बेंझोएट ५ SG (०.२२ ग्रॅम) किंवा सायनट्रानिलिप्रोल १० OD (०.७ मिली) मिसळून फवारणी करणे प्रभावी ठरते. द्राक्षाच्या बागेबाहेर प्रकाश सापळे (light traps) लावणे हा अळींची संख्या नियंत्रित करण्याचा सर्वोत्तम उपाय आहे.

- मिलीबग नियंत्रणासाठी व्यापक-प्रभावी कीटकनाशकांचा वापर टाळावा. मिलीबगच्या नियंत्रणासाठी बुप्रोफेझिन २५ एससी प्रति लिटर पाण्यात १.२५ मिली या प्रमाणात दिले जाऊ शकते. व्हर्टिसिलियम, मेटारिझियम, ब्युव्हेरिया यांसारख्या जैविक नियंत्रण घटकांचा प्रतिबंधात्मक फवारणीद्वारे खोड आणि फांद्यांवर वापर केला जाऊ शकतो. मुख्य खोड आणि फांद्यांवरील सैल झालेली साल, जर आधीच काढली नसेल तर, काढून टाका.

- थ्रिप्सचा प्रादुर्भाव झाल्यास, फांद्यांची अतिरिक्त वाढ काढून टाका.
- द्राक्ष बागांमध्ये 'लाल रंगाची खोडकिड' (Dervishiya cadambae) झाडाच्या सालीखाली प्रादुर्भाव करू शकते. या किडीच्या पतंगांचे नियंत्रण करण्यासाठी द्राक्ष बागेजवळ प्रकाश सापळे लावावेत. खोड आणि कॉर्डन्सवरील सैल झालेली साल काढून टाकावी आणि जुलै ते सप्टेंबर या कालावधीत महिन्यातून किमान एकदा मेटारायझियम या जैविक घटकाचा (३-५ मिली प्रति लिटर पाणी) वापर करून खोड व कॉर्डन्स धुवून घ्यावेत. जर प्रादुर्भाव दिसून आला, तर सैल झालेली साल काढून टाकावी आणि प्रति झाड १.५-२ लिटर पाणी व ३-५ मिली प्रति लिटर पाणी या प्रमाणात 'मेटारायझियम'चे द्रावण वापरून खोड व कॉर्डन्स धुवून घ्यावेत.
- कलमीकरणानंतर नवीन द्राक्षबागांमध्ये फली बीटलचा प्रादुर्भाव दिसून येऊ शकतो. प्रादुर्भाव जास्त असल्यास, इमिडाक्लोप्रिड १७.८ एसएल @ १.५ मिली प्रति झाड या प्रमाणात जमिनीत ओता आणि स्पिनोसाद ४५ एससी @ ०.२५ मिली प्रति लिटर किंवा स्पिनेटोरम ११.७ एससी @ ०.३ मिली प्रति लिटर किंवा फिप्रोनिल ८० डब्ल्यूजी @ ०.०६२५ ग्रॅम प्रति लिटर पाण्यात या प्रमाणात पानांवर फवारणी करा.

ICAR-National Research Centre for Grapes, Pune

